

KŘESŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

časopis Národní Jednoty československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXIII (XXII)

Chicago, Illinois

Srpen (August) 1961

Číslo (No.) 8

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103. Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Miroslav Matouš:

Čas k návratu.

*Je dosud čas. Ne, neprochází lhůta,
ne, nejsou pouta zatracení skuta;
Pán čeká, hotov zahladiti hřích!*

*Je dosud čas — slyš, lide nad propasí!
Máš v rukou kahan, ještě nevyhas ti;
hled', vede stezka blízko kolen tvých!*

*Je dosud čas. Ráj na dně srdcí klíčí
a nad ním tlukou křídla holubičí
a zhavým klínem život vstává tu.*

*A dokud matky živé děti rodí
a jitrný vítr vzdouvá plachty lodí —
je dosud čas! Čas k tvému návratu.*

Přemysl Pitter:

Svatost a důstojnost člověka

*"Již nejste hosté a přichozí, ale spolu-
měšťané svatých a domácí Boží."*

(Ef. 2,19).

*"Nenecháš duše mé v pekle, aniž dopustíš
svatému svému viděti porušení."*

(Žalm 16,10).

Možná, že leckterý z vás jste zakusil, co je to být přichozím, to jest přistěhovalcem, cizincem nebo uprchlíkem. Stálí jste bez rady a příspěvku v cizím, nezvyklém prostředí. Množství lidí vás obklopuje, ale vy se cítíte osamoceni, protože není nikoho, kdo by vás podepřel srdečným přátelstvím. Často ani nezáleží tak na hmotné pomoci jako na posile mravní, duchovní. Duševní vzpruha znamená leckdy víc než cokoli jiného: staví člověka na nohy a povzbuzuje k další cestě.

"Hosty" a "přichozími" byli v prvotní církvi bývalí pohané. Avšak apoštol Pavel nechce, aby se cítili druhořadými mezi ostat-

ními členy sborů. Přijetím Ježíše Krista se stali "spoluobčany svatých".

V knize "Skutků apoštolských" je na několika místech zmínka o svatých. Těmi svatými se nemyslí svatí v nebi, nýbrž členové prvokřesťanských sborů. Tak na příklad čteme, že "Petr přišel k svatým, kteří bydleli v Lyddě". Pavel nadpisuje svůj list efezské církvi: "Svatým a věrným v Kristu Ježíši" a končí jej: "Proste za všechny svaté." Korintským vyřizuje vzkaz efezských bratří slovy: "Pozdravují vás všickni svatí", a členy sboru v Římě vyzývá, aby se sdíleli o potřeby se svatými.

Tito svatí byli lidé jako kteříkoli jiní, jen s tím rozdílem, že přijali světlo Kristova evangelia. Osvícení Boží pravdou, posvětili jí svůj život a jí se zasvětili. Toto zasvěcení je ovšem nezbavovalo lidských vlastností, s nimiž musili nadále zápasit. Proto nalézáme v apoštolských listech častá napomenutí, výtky i pohružky, adresované těmto svatým, či snad srozumitelněji řečeno: zasvěceným. Kdo je osvěcen a posvěcen má větší odpovědnost před Bohem i lidmi a větší jsou jeho boje než kohokoli jiného. Kdyby apoštol Pavel žil v naší době, psal by třeba z Norimberka "svatým ve Vídni" nebo "svatým v Praze" a pravděpodobně by nám hodně vyčínil pro naši nedůslednost a vlažnost.

Přes lidské slabosti a špatnosti je v každém člověku něco svatého, Božího. Vždyť Bůh nás stvořil dechem svým a jeho duchem jsme živi a trváme. To svaté v člověku může být zastrčeno do nejdlejšího kouta, může být zasunuto hříchů, ale to svaté v člověku ze všech okolností je a nemůže být zničeno. Jak to praví žalmista? "Nenecháš duše mé v pekle, ani dopustíš svatému svému viděti porušení." Co je svaté, v čem je Bůh, ani v pekle nemůže být zničeno.

KRESTANSKÉ LISTY a HUSOV LID

Christian Journal and the People of Hus
Křestanské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
Československých Protestantů v USA
a Kanadě

Published monthly by the National Union of
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) ..... J. P. Tatter

2650 Leyden Street, Denver 7, Colorado

Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi
posílejte na redaktora.

Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.

Předplatné, milodary na časopis, jakož i příspěvky Jednotě . . . k podpoře strádajících uprchlíků, dětí a nemocných, zasílejte laskavě na adresu pokladníka Jednoty:

**Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.,
Chicago 9, Illinois**

Return Address Adresa Administrace
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

Všecka Kristova činnost spočívala v tom, že toto svaté v člověku křísil, aby se člověk probudil a poznal, že není bezduchým živočichem, ale bytostí, v níž žije Bůh. Tento svatý Boží duch musí převzít vládu nad člověkem a proměnit jej v Božího syna, Boží dcery, jimž dáno veliké zaslíbení. V tomto uvědomění záleží spása člověka a světa.

Ve světle tohoto poznání stane se nám zřejmým, že všechno, co nemá v sobě ducha Božího, jeho posvěcení, je určeno k zániku. Mnoho věcí, které se nám dnes zdají tak mohutné, že nikdo a nic je nepřekoná, zakrátko se počnou hroutit a po čase zbudě po nich sotva památka. Naproti tomu leccos, co dnes se zdá být bezvýznamné a nepatrné, nabude nevyššího ocenění. Proč? Protože bylo nositelem velké Boží myšlenky, která však potřebuje času, nežli uzraje a se uplatní. Hospodin Bůh nedá svatému svému viděti, to jest zakusiti porušení.

Hledíte-li na svět, připadá vám, že lidstvo staví babylonskou věž, v domněnání, že svým důmyslem dosáhne nebes. Ale zmatená je jeho řeč, lidé si nerozumějí a překáží jeden druhému. Člověk zapomněl na své původní

určení, ztratil cíl a zabředl do bahna. Pozbyl posledního spojení se světem duchovním a nevidí nic než to bláto.

Zde je příčina všech starostí a bolestí. Údery, které lidstvo postihlo, dosud je nepřiměly k návratu na cestu, s níž bylo sešlo. Snad bude třeba ještě dalších úderů, aby člověk poznal, že se má připodobňovat Bohu a nikoliv kruté šelmě. Jen objevením Boha v sobě může být člověk obrozen. Jen poznání Boha v bližních může dát lidské společnosti pravou základnu. Jen tak pomine nízkost a neřest, jen tak zaniknou přehrady, jež rozdělují lidstvo a překáží vzájemnému dorozumění.

Mluvil jsem s lidmi, kteří navštívili naši vlast za "železnou oponou". Všichni se shodují v líčení toho, jak bezohledný je dnešní režim k lidem. Bezohlednost je znakem všech diktátorských vlád. Pod heslem budoucího blaha se obětují v přítomnosti hekatomby lidí. Není ohled na člověka, na jeho osobní štěstí, je pouze štěstí mnoha jednotlivců. Komunismus jakožto sociální systém může být dobrý nebo špatný. Ale to, že popírá lidskou duši a nedbá na její věčné hodnoty, činí z něho zrůdu. Kdyby nic jiného, tedy jen tato neúcta k posvátnosti a důstojnosti člověka předurčuje jej k zániku. Kdo nepočítá s duší, nepočítá s Bohem, ale Bůh také nepočítá s ním.

Mnohé hodnoty pozbyly v dnešní době na ceně. Nejvíce ze všeho hodnota lidského života. Co platí jeden lidský život ve válce? Jakou cenu mají tisícové lidských životů ve světové revoluci? Člověk ani sám sobě života necení a lehkovážně jej vydává v závodě o rychlost, požitky a zisk. A přece Ježíš praví o lidské duši, že není ve světě nic, co by vyvážilo její cenu.

Samo slovo člověk připomíná jeho vznešenost. Původní výraz "čelovek" vyvolává dvě představy: čelo a věk. "Čelovek" označuje tvora s čelem rovným, vzpřímeným, na rozdíl od tvorů, jejichž čela jsou k zemi schýlná, nebo kteří jsou vůbec bez čela. Čelem čelíme nepříteli, osudu. O Husovi čteme, že kráčel na hranici s čelem vzpřímeným. Druhým kořcnem tohoto slova je věk, což znamená, že nejde o nic časného, pomíjivého. Čelo a věk se snoubí v člověku a vytváří

bytost rovnou, vzhůru hledící, s věčným zaslíbením. Kéž bychom si uvědomili vznesenost významu jména člověk!

Jak podceňuje člověk sám sebe, myslí-li, že tady se vylihne a tamhle zajde a je konec, nic. Nic je latinsky nihil. Tento nihilismus je vládcem naší doby. Panuje nejen za "železnou oponou", ale i před ní; na bezbožeckém Východě jako na křesťanském Západě. Jděte se podívat na křesťanské hřbitovy! Spatříte tam nápisy jako: "Na věky sbohem" a symboly zničeného života. Tak tomu nebylo v době prvokřesťanské. V katakombách, v nichž vyznavači Kristovi pohřbívali své zesnulé, nenalézáme znaky nihilismu, nýbrž symboly víry v nesmrtnost; odvalený kámen a z hrobu vycházející Lazar, nebo vzkríšený Kristus s vlajkou, znamenající vítězství nad smrtí, a pod. K pohřbům přicházeli v bílých rouších a zpívali radostné žalmy. Plác nad hrobem nesmí být projevem zoufalství. Krucifixu, kříže s mrtvým Kristem, se začalo užívat až v době úpadku křesťanství.

Křesťanství právě znamená víru v nepomíjející život, víru, že Hospodin Bůh nedá svatému svému viděti porušení. Křesťanství skutečně nahrazuje nihilismus moderního člověka vírou v neporušitelnost lidské duše. "Víme," píše apoštol Pavel, "že až bude náš pozemský stan zrušen, máme domov od Boha, dům ne zhotovený rukama, ale věčný v nebesích." Smrt pouze snímá pouta pozemského života, aby člověk mohl dále pokračovat na své vzestupné dráze, puzen duchem svatým, jehož jest chrámem.

Kde začíná vědomí vlastní duše a se probouzí víra ve věčný život, tam končí nihilismus a duch Boží slaví vítězství.

Mám za to, že za "železnou oponou" se z utrpení rodí nové duchovní poznání a že jednou se bude odtamtud šířit. Možná, že tato víra bude mít jiné formy a užívat jiných výrazů, než na jaké si byli křesťané zvykli, a možná, že to povede i k nedorozuměním a novému kacířování. Avšak nám nesmí jít o formy, nýbrž o náplň. Bude-li obsahem nové víry zvěst o neporušitelnosti toho svatého, které Bůh vtělil v člověka, pak to bude počátek nové éry, jež vypudí nelidskost a dá vzplanout lidskosti a pozvedne člověka

na místo, jež mu vykázal Bůh: být láskyplným přítelem tvorům nižším a pokorným spolupracovníkem na díle Božím.

Víra ve svatost a důstojnost člověka není laciný optimismus ani povrchní humanismus. Nevěřím v člověka, ale věřím v to svaté, které Bůh do člověka vložil. Ani Ježíš nevěřil v člověka, avšak stavěl na tom, co v něm bylo Boží. Na této svaté skále buduje svou církev, u vědomí, že ani moci pekelné ji nepřemohou. Jde právě k těm poníženým, pokorným a utlačeným a napřimuje je a umocňuje vědomím Boží síly, která je v nich utajena. Člověk, spoléhající na sílu vlastní, ztroskotá. Ale člověk, který poznal v sobě sílu Boží, stává se nástrojem Božím, jemuž nic neodolá.

Kristus nám dal příklad, abychom, co on činil, i my činili. Toto je tedy náš první úkol: probudit v sobě to, co svatého v nás vložil Bůh. A to druhé: to svaté Boží probouzet i v druhých. Tak budována bude církev Kristova na zemi, na níž už nebudeme přistěhovalci, vydědenci a cizinci, nýbrž — podle slov Pavlových — spoluobčany svatých a členy Boží domácnosti.

Dosud žel je Ježíšův následovník na zemi cizincem. Chce-li uplatňovat jeho učení, stává se buď terčem posměchu, nebo je tréšán jako buřič a zločinec. Zažili to na sobě první přívrženci Kristovi, zakoušejí to dnes i ti, kdo mají odvahu hlásat a provádět příkazy evangelia v lidské společnosti. Bohové, kteří dnes ovládají státy a národy, nesnesou, aby jim někdo podvracel moc. A tak nezbyvá, než vyhledávat obecenství se svatými, abychom upevnili víru vlastní a podepřeli víru jejich. Hledejme vytrvale v celém nám dosažitelném okolí duše, přístupné hlasům pravdy a lásky a tvořme s nimi byt' i neviditelné, ale za to tím pevnější duchovní obecenství. Nebudeme se pak cítit tak osamocenými a bezradnými jako přistěhovalci a cizinci, nýbrž poroste v nás vědomí, že tvoříme Boží domácnost, Boží rodinu. Jako spoluobčané svatých a členové Boží obce máme pak ve světě významný úkol: být kvasem a světlem. Kvasem, který časem prostoupí všechny vrstvy a třídy společnosti, a světlem, které ozáří svět Ježíšovým učením, Kristovým evangeliem.

"Spoluobčané svatých a členové Boží domácnosti" nejsou takovou výjimkou, jak by se zdálo při povrchním pohledu na svět. — Všude můžeme najít jednotlivce a celé skupiny lidí, v nichž plane duch Boží a kteří se oddávají službě lásky a pravdy. Co záleží na jejich jméně nebo názvu, co na barvě pleti nebo slovním vyznání? Důležitou není příslušnost k tomu či onomu útvaru, té či oné ideologii, nýbrž rozhodujícím je to, co řídí jejich skutky. Kdo je puzen láskou a usiluje o pravdu, ten se stává spoluobčanem svatých a členem Boží rodiny. A jestli se svět dosud nezhroutil ve zmatku, pak je to zásluhou těch

nesčíslných, nepatrných a přezíraných světců a světic denního, všedního života na celé zeměkouli.

Toto vědomí musí nás stále provázet, že Bůh je zdrojem veškerého dění a hybnou silou života. Jsem-li s ním spojen — žiju, rostu, tvořím. Ruším-li spojení s ním — slábnu, hřečím hynu. Avšak i tehdy láska Boží nade mnou bdí a Bůh si znovu a znovu hledá cestu ke mně. Nenechá duše mé v pekle, aniž dopustí svatému svému vidění porušení. Nedá Bůh zahynouti tomu, co svatého v nás vložil. (Vysíláno do vlasti).

Józa Novotný:

"Ne samým chlebem..."

*"Ne samým chlebem živ bude člověk."
Matouš 4,4.*

Chléb jest velká věc pod sluncem. Teprve když ho není, pozná člověk jeho cenu. Smrt hladem jest jedna z nejstrašnějších smrtí. Z hladu člověk jest schopen všeho — velkých dobrých činů, avšak také zlých. Vezměte dobrému člověku chléb a on se stane hrdinou. Vezměte matce chléb pro její děti a ona bude ráda hladovět, jen když její děti se najedí. Vezměte chléb zlému člověku a stane se lidožroutem. Schiller praví, že svět jest vlastně velká elipsa, jejímiž ohnisky jsou hlad a láska. Mají-li lidé hlad anebo milují-li, pak dokáží velké činy. Nezapomeňme, že i v modlitbě Páně jest vzpomenuot chléb. Za války, když jest nouze o chléb, naučí se lidé vroucně modlit "chléb náš vezdejší dejž nám dnes." Jest prastarým slovanským zvykem vladaře a vůdce přivítat chlebem a solí. Právem vštěpují rozumní rodiče svým dětem úctu k chlebu a napomínají je, aby zbytky nepohodily lehkomyšlně.

Rekneme-li však chléb, myslíme tím často vůbec potravu. A mluvíme-li o zápasu o chléb, myslíme tím často zápas jednotlivců i celých skupin o výživu. Zápas o výživu byl vždy velmi drsný v dějinách. Celí národové opouštěli neúrodnou zemi a hledali úrodnou. Když pak narazili na jiné obyvatele, byl sveden boj o chleba. Tak Israelité opustili svoji rodnou zemi, protože v ní byl hlad a šli do Egypta, kde bylo chleba hojnost. Avšak tento boj trvá dodnes. Na několika ostrovech

tísni se sedmdesát milionů Japonců a hladovějí, proto hledají v okolních zemích útočiště. Něco podobného se děje v Itálii. Celé války možno vedle jiných příčin posuzovat i s tohoto stanoviska.

Avšak přes význam chleba pro člověka, brzy se našli lidé, kteří jasně viděli, že chléb sice jest důležitý pro člověka, ale že není vše. Ve starém Římě křičel často dav na své vladaře: "Chceme chléb a hry". Tedy už přidávali k požadavku chleba požadavek druhý. Chtěli mít živobytí a zábavu. Všem nám jest jasno, že toto pokolení se udrželo dodnes. Jíst a havit se. To přec jest jasno, že ideálem mnohých lidí jest dobře se najíst a pak zábava. Není pochyby, že tento ideál stojí výš, než ideál, který končí u vyprázdněné mísy. Avšak ani tento ideál neuspokojí rozumného člověka.

O něco výše jest ideál Schillerův, když pravil, že světová elipsa se točí kolem dvou ohnisk: hladu a lásky. Jistě, že hlavně měl na mysli lásku muže k ženě a naopak. A není pochyby, že láska muže k ženě a naopak je vznešený stav člověka. Avšak všem, kteří tuto lásku prožili a zvláště těm, kteří se v ní zklamali, musí být jasno, že ani tento ideál nestačí.

Jsou mnozí, kteří později přidali k těmto ideálům vědu a umění, tedy zkrátka kulturní svět. Avšak i na tomto poli se člověk dožije vedle mnohého uspokojení také velkého zklamání.

Tohle vše jsou vzácné statky pod sluncem, avšak Kristus a křesťané s ním praví, že to vše nestačí, že jsou dary, které

stojí ještě výše, než vyjmenované mocnosti.

Co jsou tyto nové poklady, které Kristus doporučuje, když praví, že ne samým chlebem živ bude člověk? Čím tedy?

Podívejme se blíže na Ježíšův vztah k chlebu a ostatním věcem. Jsou to hlavně tři místa z Nového zákona, která jasně ukazují, vztah Ježíšův k hmotnému světu a k duchovnímu.

První místo jest právě událost, ze které jest vzat náš text. Nesmíme si myslit, že pokušení "rciž at' kamení toto chlebové jsou", znamenalo by pro něho, aby věnoval svůj život k vlastní obživě. Nikoli. Pokušení tak nízké by nebylo pokušením pro tak vznešeného, jakým byl On. Pochybují, že by někdy přišlo pokušení Janu Husovi, aby celou noc hýřil. Taková myšlenka by byla velmi lehce a velmi brzy odbyta. Tak i v případě Ježíše Krista. Pokušení muselo mít nějaký hlubší význam pro něho. Spíše asi pokušitel radil Pánu, aby si zvolil za životní úkol, opatření svým krajnům slušnou obživu. "Rciž, at' kamení toto chlebové jsou", pokus se z této kamenité půdy, z neúrodné Palestiny učinit úrodnou zemi, buď reformátorem zemědělcem. Nebo nepůjde-li to, vyved' lid svůj jinam, kde by se dosti najedli, nebo vyžeh' cizince ven, kteří ujídají potravu domácím. Pán to jasně odmítá. "Ne samým chlebem živ bude člověk, ale každým slovem vycházejícím skrze ústa Boží.". Boží slovo jest více než chléb. Odmítám býti pouhým vůdcem, který připravuje jen lepší skyvu chleba, chci více, chci býti Pánem srdcí lidských.

A druhý příklad. Zástupové následují Ježíše a dlouho poslouchají kázání. Když jsou duchovně nasyceni, Ježíš jest pohostinský, stará se i o vezdejší blaho — nasytí je. A hmotnější posluchači brzy zapomínají na sycení duší a oceňují hlavně sycení těla. Jsou nadšeni tímto prorokem, chtějí ho mít za krále. Když však to Pán vidí, odmítá tuto vypočítavou korunovaci. Odchází smuten, neboť jeho ideálem bylo "Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a to ostatní bude vám přidáno."

Třetí případ jest případ matky synů Zebedových. Byla to dobrá matka, která chtěla to nejlepší pro své děti. Arci náležela k oné skupině matek, kterým jde jen o vezdejší za-

opatření dítek. Jsou to dobré matky, kterým bohužel nejde o neviditelný svět, jeho taje a bohatství. Úplně přestávají na finanční zajištění existenci svých dětí. Tato matka se dostala mezi posluchače Ježíšovy. Nechápala závratné výšky Jeho duchovních programů. Lí bylo jisto, že Ježíš se stane králem v Jerusalémě i zatoužila, aby její synové se stali ministry — jeden po pravici, druhý po levici. Rekněme — jeden bude ministrem vnitra, druhý ministr zahraničních záležitostí. "Rci, at' títo dva synové moji sedají, jeden po pravici tvé a druhý po levici, v království tvém." Ježíš dobře vystihl co tato matka chce. Velice smuten, že jest nepochopen, odmítá slíbit pohodlné hmotné zajištění. Tohle jest Ježíšovo stanovisko. Chápal úplně boj svých bratří o chléb. Byl na straně utlačovaných. V podobenství o bohatci a žebráku Lazaru jest zřejmě na straně utlačených. Ujišťuje, že snáze velbloud projde jehelním uchem, než bohatec do království nebeského. Mnohé "běda" vyslovil proti bohatým. Avšak Ježíš tento boj proti bohatým nestaví do popředí. Stále zdůrazňuje boj o statky, které mol a rez nekazí a zloději nevykopávají a nekradou.

Jest mi nad slunce jasno, že komunisté ve světě se svým poselstvím ztroskotají. Proč? Protože jim jde především, ba výlučně o blaho tělesného člověka. Jejich program končí, když potřeby těla jsou uspokojeny. Jejich program jest výlučně materialistický, člověk, kterému náboženství něco znamená, který patří k některé církvi, nemá místa v jejich světě. Dříve nebo později lidé se přesvedčí, že skutečně Kristus měl pravdu, když ujišťoval, že "ne samým chlebem živ bude člověk". Amen.

Modlitba. — Hospodine, otevři oči naše, abychom skutečně a bez rezervy uvěřili Tvému Synu, když ujišťuje, že ne samým chlebem živ bude člověk. Amen.

Mnohoznačná práce naší Jednoty stále potřebuje podpory. Nezapomínejte na nás, Pošlete peněžní podporu; napište nám o svých zkušenostech a práci, přispějte články neb zprávami do našeho časopisu a sdělte nám svůj souhlas či nesouhlas s tím, co konáme. Jednota může konat dobré dílo jen tenkrát, když její členové a přátelé projeví o tuto práci živý zájem.

Diakar Odložilík:

Lístky ze zápisníku.

Byl by to čirý nevděk, kdybych psal pořád jenom o sobě a neřekl nic o lidech a místech, spojených s mou cestou.

Ve starém městě jeruzalémském jsem pochodil neobyčejně dobře. Bydlel jsem v domě, který si anglická církev zbudovala u katedrály sv. Jiří pro své členy a hosty. Zalíbilo se mi tam hned při prvních krocích na hlavní dvůr a odtamtud na dvorec ještě tišší a přívětivější. Byl plný kvítí na záhonech a v květináčích buď rozestavených po rozličných koutech nebo zavěšených na sloupech a na stěnách. Za chvilku jsem si tam připadal jako mezi dávnými známými, ať jsme byli při stole nebo se potkali pod loubím. Těžko jsem se loučil se světnicí v přizemí, obrácenou do zahrádky a zacloněnou proti slunci pěkně vzrostlou borovicí.

Když jsem přešel do Izraele, ubytoval jsem se v budově YMCA na ulici krále Davida proti novému kostelu, který má totéž jméno co ulice. Přijel jsem ve chvíli opravdu málo příhodnou: v Izraeli byl národní svátek, připomínka třináctého výročí samostatnosti, a dopoledne byla vojenská přehlídka. Nevím opravdu, kde bych byl našel přístřeší, kdyby se nebyl uprázdnil pokoj s vyhlídkou na jižní předměstí jeruzalémská, který mi přiřkli. Bylo zase po starosti.

A do třetice: Když jsem se zmínil o Galileji, nabídl mi úřadující sekretář pohostinství v domě YMCA u jezera Genezaretského. Je to asi tři kilometry od Tiberiady, o samotě, na skále trčící zrovna z vody. Kdykoli jsem seděl buď v jídelně nebo na terase, měl jsem před sebou modravé vody jezera jako na dlaní. Za nimi je souvislé pásmo lysých vrchů, severní polovice v zemi syrské, jižní zahrnutá do Izraele. Okno v přiděleném pokoji chránil před sluncem rozložitý chlebovník s lusky ještě zelenými. Z jednoho místa zahrádky bylo vidět horu Hermon. Díval-li jsem se k ní ráno, dokud byl vzduch čistý, viděl jsem docela zřetelně pásy sněhu na ostrých svazích. Odpoledne hýbal vodní hladinou větřík od západu to prý se voda často tak zakalí, že rybáři nevyjíždějí za lovcem. Myslím, že za takových okolností učeďníci Ježíšovi marně rozestírali síť.

Koncem dne přicházelo utišení. Slunce se schovalo za ostroh kousek od břehu, ale odrazy na druhé straně trvaly ještě dobrou půl hodinu. Rozmanité odstíny se ponenáhlu ztrácely a na konec zůstal ze všeho jenom matný pás hor o něco temnější než ztichlá voda. — Dávno jsem neviděl na obloze tolik hvězd jako o těch večerech u Tiberiady. Považoval jsem to všecko za vzácný dar od lidí, se kterými jsem se předtím neznal a kterým stačilo několik slov, aby pochopili, s jakými myšlenkami a s jakými přáními jsem se vydával na tak dalekou cestu.

* * *

Byl jsem v Galileji jenom několik dní. Viděl jsem tak málo, že se opravdu rozpakuji o tom psát. Moje dojmy byly nehluboké a prchavé, jako ty hodiny a minuty na hodinách. Povšechné úsudky, jestli jaké udělám, budou tedy spočívat na vratkých oporách.

Tiberias má dobrou polohu, protože odtamtud je možno zajet i do hornaté oblasti, ve které leží Nazaret, i do míst při jezeře, která se připomínají v evangeliích. Nezbylo mi bohužel času na projížďku po jezeře, kterou lze dnes podniknout bez velikého nákladu. Jenom z návrší nad jižním cípem jsem pozoroval výtok Jordánu z jezera a utěšené údolí, které vytváří řeka ustavičným přínosem vody s vyšších poloh. Na protějším konci jezera je potíž ještě větší. Tam vytvoří Jordán, přicházející ze severu, politickou hranici mezi Izraelem a Sýrií. Domácí lidé postupují ovšem až k rozmezí obou států, protože tam mají příbytky a polnosti, ale jinak jsou vyjížděky omezeny, aby se nepříhodilo neštěstí. Byli jsme ještě hodný kus od hranice, když se rozštěkaly kulometry; o něco později jsem se dověděl z novin, že sýrské strážce napadly izraelské rybáře a těm zase přijela na pomoc izraelská hlídka a opětovala palbu. Cesarea Filipova, o které je v evangeliích několik zmínek, leží v oblasti, která je už za hranicemi Izraele; totéž platí o městech Tyru a Sidonu, někdy fénických a dnes libanonských.

Neměl jsem ponětí o vzdálenostech a představoval jsem si všecko v rozměrech daleko větších. Z Haify, položené u moře a na svazích Karmelu, se jede do Tiberiady autobusem asi půldruhé hodiny a z toho se musí něco odečíst na zastávky a na stoupání. Na-

zarzet je někde uprostřed. Přeneseme-li se z dnešního věku do biblických časů, vzdálenost se ovšem prodlouží, protože se chodilo pěšky nebo jezdilo na oslech či mezcích. Umělých prostředků, které dnes zmáhají přirozené přehradu a zároveň stírají místní svéráz, bylo také poskrovnu. Obyvatelé jedné oblasti věděli málo o sousedech a ještě méně o vzdálenějších končinách. Uvědomil jsem si také, že některé obraty v králickém překladě mimoděk zkreslují obraz, který jsem si sestavil v chlapeckých letech. Dnes je to město poměrně lidnaté, které se rozběhlo do kopců seskupených kolem prvotního jádra. Zdály i zblízka Nazaret vypadá jako města v Umbrii nebo v Toskáne. Snad se nemýlím, přičítám-li to nejenom povaze krajiny, nýbrž i dlouhému působení Františkánů, kteří mají honosné sídlo se dvěma kostely na místech, spojených v ústním podání s prostým životem Josefa, Marie a Ježíše v dětských letech i za dospívání v muže. Dnešní Nazaret není ani tichý ani přívětivý, protože je tam tolik lidí, kteří závisí na přílivu poutníků, že se to musí projevit tak či onak. Silnou složkou mezi obyvatelstvem jsou Arabové, částečně Mohamedáni, částečně křesťané.

Čekal jsem, že v Nazaretě položeném dosti vysoko, bude příjemněji než u jezera v Tiberiadě. Byl jsem tam na začátku posledního dubnového týdne, nikoli v červenci nebo v srpnu. Za několik minut po sestupu s autobusu, jsem však poznal, že odpolední slunce, cpfené do vápencových strání není o nic lakavější než když bije do otevřené roviny.— Stromů tam není tolik, aby chránily lidi, kteří buď jdou za povoláním nebo tam přišli jako poutníci.

* * *

Evangelia nerozsbírají Ježíšovo postavení, když dovršoval třetí desítku let, a jenom naznačují, jak to, že se jeho působistěm staly končiny při jezeře Genezaretském. Trochu pohrdlivou poznámkou Natanaelovu, "může-li z Nazaretu co dobrého býti", lze obměnit v otázku, bylo-li by možné rozvinout učitelkou a kazatelskou činnost v takové krajíně, jaká obklopuje Nazaret, kopcovité, chudší a zřejmě méně přitažlivé než byly břehy jezera.

Za dlouhého cizího panství, napřed arabského a později tureckého, sešla Tiberias,

zpustly osady známé z biblických příběhů a do polí se zakously podrosty pichlavých keřů a bodlák, takže tam noha nemohla vkročit bez úhony a bez nebezpečí. Kotlina, do níž je položeno jezero, je dost hluboko pod mořskou hladinou a její délka je jenom o něco větší než šířka. Zima tam netrvá dlouho a už v dubnu tam byly dny s letní teplotou, tíživou před obědem a ještě více odpoledne. Je tam však dosti vláhy a na půdě, vyčištěné od neužitečných příživníků a pečlivě obdělávané, se nejen rodí "jablka zrnatá", nýbrž daří se tam i subtropickým stromům a plodinám, o kterých není zmínky v biblických knihách. Na nově založených vinicích prý brozky dozrávají k jídlu už koncem května. Novotou jsou záhony bananovníků, přinešených prý až z Filipin. Na jednom místě jsem viděl řady královských palm, patrně také přesezených odjinud.

Dnešní Tiberias je až na trochu připomínka z křižáckých dob a tureckého panství městem veskrze novým. K ní se druží v neveliké vzdálenosti slušný počet osad, založených teprve před nedávnem příchodními z rozličných končin světa. Některá nová založení se přivinula ke starým osadám, ale tak jako jsou někde obce z brusu nové, tak zase zůstává něco jmen, která buď označují trosky nebo jsou jenom zvukem bez přesného určení.

Ze tří míst, nad nimiž Ježíš vyřkl přísný soud, jenom jedno, Kafarnaum, má dobře vyznačenou polohu. Na mapě v bibli, kterou jsem sebou nosil, je Betsaida posunuta mnohem dále na sever než jí mají jiné knihy z novějších let. Zbytky zdíva, které archeologové spojují s Korazaim, jsou nedaleko hranice a jsou prý tak nevýrazné, že tam lidé nezajíždějí, nemají-li opravdu důvodů.

Zůstává tedy Kafarnaum, "napřed do nebe zvýšené a potom až do pekla snížené." K františkánskému klášteru jenom kousek od jezera přiléhá dosti veliká a vzrostlá zahrada a z ní dobrá polovice je museum pod širým nebem. Co archeologové zjistili z někdejší synagogy, je natolik výrazné, že poznáváme nejenom obrysy základů, nýbrž i část sloupoví. Buď na místě nebo kousek dál v zahradě jsou rozloženy kusy, které se nepodařilo zcelit a postavit. Ve výzdobě tesané do kamene se mísily židovské motivy s prvky odvozený-

mi z řeckých nebo římských vzorů. Je těžko odtrhnout od toho všeho oči, i když slunce bije do hlavy bez slitování. Co však je platné zánícení, když střízlivá věda do všechno přisuzuje až k druhému nebo i třetímu století po Kristu! Je podobné pravdě, že nová nádherná synogoga byla postavena na místě dřívější svatyně, ve které Ježíš často učil, ale z prvotní stavby se nezachovalo nic průkazného.

Lze pochopit, že se lidé pokoušeli určit rozmanitá jiná místa připomínaná v evangeliích a buď označená jménem nebo uvedená obecnými slovy. Někde pomáhá stará tradice, jinde pozorování vnějších znaků a spojitostí. Kfar Kana, který se obvykle ztotožňuje s Kaní Galilejskou, je jenom sedm kilometrů od Nazareta při silnici do Tiberiady. Ve zdivu řeckého kostela tam mají dvě štoudve, ale za pravé je považují jenom lidé neznalí vývoje řemesel. Někteří badatelé odmítají šmahem staré podání a soudí, že místem svatby byla osada, která dnes je jenom zřícenina, položena od Nazaretu na severozápad.

Mnohem složitější a nesporně zajímavější podání se spojuje s basilikou "chlebu a ryb" na místě zvaném Tabigha, jenom kousek od jezera. Jméno ukazuje na zázračné nasycení zástupů, které se stalo u moře Galilejského. Vykopávky dokončené asi před třiceti lety, poskytly jedinečné nálezy, části mosaikové dlažby ve staré basilice. Podle znalců těch věcí není skvělejších kusů v těch končinách, ať se hledá na palestinské nebo na sýrské straně. V jedné z bočních lodí jsou souvislé kusy, ke kterým si umělci volili podněty přímo z jezerní oblasti, ptactvo, kvítí a trávy, kterých tam byla hojnost. Nejvíce pozornosti si však zaslouží mosaika u oltáře, koš plný chlebu a ryba s jedné i s druhé strany. Je vidět, že určení místa je dávného původu a dalo podnět prý už ve čtvrtém století, ke stavbě rozměrného a skvostně vyzdobeného chrámu.

Na jednom místě řidič zastavil a ukázal nám malou zátoku, ve které by se dobře mohla zastavit loďka a zůstat tam hodnou chvíli, i kdyby hladinu jezera čeril vítr. Je nashodně výklad, že odtamtud předložil Ježíš zástupu, sedmero podobenství. Břeh se opravdu zdvihá od zátoky v půlkruhu a mohlo se tam postavit mnoho lidí jako by byli někde v o-

tevřeném divadle.

Tradice určila i "horu", na které Ježíš ohlásil osmero blahoslavenství a vysvětloval zákon. Není arci viditelného svědectví a záleží jenom na nás, kolik víry dáme dávným zkazkám, které opakují průvodci, ať se hlásí k té oči oné víře. Slovo "hora" není docela na místě, protože jde o táhlé návrší, které je dnes pokryté buď hrubou trávou neb zorané na pole s pšenicí. Na takovém prostranství se mohlo posadit mnohem více lidí, než by se bylo vešlo do zděné školy v Nazaretě, v Kafarnau nebo v kterékoli jiné židovské obci. Mohli tam pojit z přinešených zásob a možná že tam potahoval i větřík aspoň po několik hodin za dne. Když pohaslo světlo a na kraj se snesla noc s hvězdami, mohli ještě rozprávět o tom, co slyšeli, a přespát pod příkrývkou nebo v rychle zřízených stanech.

Zdráhal jsem se přisvědčit všemu naráz. Ale když jsem ve vzpomínkách pořádal a podchycal letmé dojmy, znovu jsem si uvědomil, jak malá je ta krajina při jezeře, ve které Ježíš působil jako vykladač zákona a učitel nových pravd a zásad. Nebyla-li "hora" přesně tam, kde ji dnes ukazují, nemohla být daleko odtamtud, jinak bychom ji museli položit někde za hranice úrodného a hodně vyhledávaného kraje, a to by zas nebylo věcně správné!

Znalci a vykladači biblických knih ukazují na celkem malý počet galilejských jmen, která jsou zapsána v evangeliích. K tomu, co jsme už uvedli, by bylo možno připočítat Naím, avšak tomu městu jsme se nepřiblížili, ani když jsme jeli do Tiberiady, ani za cesty odtamtud do Haify.

Soudí se obecně, že se Ježíš i učedníci vyhýbali Tiberiadě, městu pohanskému i podle založení i podle místa v tehdejší správní soustavě. Mohu uvést už jenom dvě jména, než se rozloučím s Galileou a než se vrátím v myšlenkách do země judské: Magdalu, kterou jsme projeli, když jsme mířili do Kafarnaum a Cadarene na východní straně jižního cípu jezera. I tam se ztotožnění opírá o staré podání a zase záleží na pocestném, jestli průvodci přisvědčí čili nic. Když jsem se chvíli díval v tu stranu, připustil jsem, že se tam biblický příběh mohl docela dobře odehrát, protože svah k jezeru je dosti srázný.

Clen Jednoty bratrské Martin Kabátník podnikl cestu do Jeruzaléma a do Kaira v letech 1491 a 1492, přibližně v téže době, kdy Columbus hledal bezpečné spojení s Indií. Palestina byla přičleněna k Egyptu a teprve roku 1517 padla do rukou Turkům.

Jednoho dne se český poutník vydal se svým průvodcem na "horu Olivetskú velmi vysokú a příkrú, nebo hora Olivetská všecky jiné hory svou vysokostí převýšila jest, kteréž jsú okolo Jeruzaléma." Bylo jim tam veselo a mílo, protože kvetly olivy a cedry a jiných stromů než tyto dva druhy tam neviděfi. Nad to hora "byla jest ozdobena vóněmi rozmantými také z býli mnohých, kteréž na nie rostú."

O hodně později než Martin Kabátník byl ve svaté zemi Křištof Harant z Polžic a z Bezdruzic. Také jemu se zalíbilo na Olivetské hoře a popsal ji takto: "Byla hora vysoká a okolo Jerusalema nejvyšší, s níž se všecko město a ulice v něm spatřiti mohly a podnes mohou; jest úrodná, stromoví olivového (odkudž Olivetská nazvána) fíkového, palmového, citronového, pomorančového, bobkového, cyprišového, granátového, mandlového a myrtového hojnost; ohlí všelijakého, vinic a kvítí vonného dostatek na ní roste, avšak místem je skalnatá."

Ještě jedno pozorování Kabatníkovo. S Olivetské hory viděl Jeruzalém lépe než s kteréhokoli jiného místa. Vzpomínal při tom na Hradec Králové, protože se Jeruzalém rozvinul spíše do délky než do šířky. Polohou na hoře dosti vysoké mu Jeruzalém zase připomínal Tábor.

* * *

Staré město, které je dnes vesměs na jordané straně, nezměnilo od těch časů polohu, avšak k trvalým složkám přibýlo mnoho věcí pomíjivých. Městské hradby s věžemi a s branami dostaly dnešní podobu až za tureckého panství, roku 1542. V devatenáctém i v tomto století přibýlo kostelů a klášterů a jenom několik z nich se včlenilo nerušeně do obrazu města. Jiné jako na př. lutherský chrám, vzešlý z cesty císaře Viléma II. na svatá místa, jsou příliš honosné a svědčí o malém vkusu svých původců.

Na olivetskou horu lze dnes zajet z města
(Dokončení na str. 128)

J. K. Zeman:

Kolébka náboženské svobody na Moravě.

"Dříve Morava v ohni a popeli zahyne než, aby trpěla nějakého ve víře nucení."

Václav z Ludanic, zemský hejtmán moravský, na sněmu v Brně r. 1550.

V šestnáctém století byla Morava vyhlášena jako země náboženské tolerance, ne-li svobody" 1.

Vypisuje vývoj náboženské svobody v knize Religions Vryhey, Holand'an P. J. Wisk poznamenal o Moravě už k roku 1421: "Vévoda Albrecht přijal Moravu pod podmínkou, že nebude násilím nutiti obyvatele, aby se zřekli svého náboženství, nýbrž — co se víry týče — bude jim ponechána svoboda." 2. Katolický humanista Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic charakterisoval poměry v Čechách a na Moravě ve svém listu r. 1489 těmito slovy: "Velká jest v tomto národě svoboda pro pověry (sektý), aniž jest komu pokládáno za zlé, aby následoval náboženství, jaké chce. Neboť abych pomlčel o Viklefitech (husitech) a o těch, jež lid nazývá pikarty (Čeští bratři), jsou i takoví, kteří popírají, že by Ježíš Kristus, Spasitel náš byl Bohem. Jiní praví, že naše duše s těly spolu hynou, někteří tvrdí, že každý může být spasen ve své víře, přemnozí mají za to, že nebe i peklo, vše je vymyšleno . . . Aniž je snad dovoleno tak jen smýšlet, ale i veřejně hlásat. Neboť všude se hovoří o víře, i starci i mládež, muži a ženy učí a vykládají Písmo sv., jemuž se nikdy neučili. Aniž jaké sektě, jakmile vyjde na světlo, chybí stoupenci." 3.

V proslavené historii českého pobělohorského vlastence, jezuita Balbína, najde čtenář stručné, ale tím vymluvnější okrajové heslo k roku 1608: *In Moravia mirabilis fidei libertas* a v textu samém vysvětlení: "Za přítomnosti Matyášovy byla na sněmu v Brně povolena svoboda víry všem; čte se pak v onom článku výslovně: Pokud se náboženství týče, kdokoliv na Moravě smí věřit tak, jak mu Bůh dá (pravdu) poznati." 4.

Nepřilíš nadšení plnou náboženskou svobodou, vedoucí k roztrfštěnosti protestantského tábora, byli dva cizinci kalvínského přesvědčení: Vilém Arragosius z Toulouse

navštívil Moravu v r. 1589 a vylíčil poměry v dopise basilejskému profesorovi J. J. Grynacovi⁵; polský šlechtic Ondřej Rej z Naglovic vypsál podrobně své dojmy francouzskému hugenotskému vůdci Filipovi du Plessis—Mornay z Olomouce, v polovici ledna 1612. ⁶.

O tom, jak Morava byla vyhledávaným útočištěm *novokřtěnců* (anabaptistů), pronásledovaných všude jinde v Evropě, není snadno shledat doklady v kronikách křtěnců i v soudních zápisech z okolních zemí. ⁷

Překvapí tudíž, že — s výjimkou několika zlomkovitých náčrtů⁸ — nikdo doposud nepřistoupil k úkolu, zevrubně vylíčit vývoj náboženské snášenlivosti v našich zemích, a zejména na Moravě, a pokusit se nalézt odpověď na otázku: *Proč právě na Moravě rozkvetla náboženská svoboda*, a to dávno před jinými zeměmi, a jaké příčiny, okolnosti a vlivy vedly k tomu, že tam stála kolébka moderní náboženské svobody.

Necht' tento stručný úvod poslouží jako vybidnutí historikům našim a cizím, aby se podrobně obírali tímto jedincčným rysem českých dějin politických, kulturních a náboženských. Pak skončí i nespravedlivé mlčení, kterým Moravu pomíjejí i nejnovější díla o vývoji náboženské svobody. ⁹.

I

OD KOSTNICE K MOHACI
(1415 — 1526)

Když Mistr Jan Hus psal 10. června 1415 z kostnického vězení svůj křaft "všem věrným Čechům, kteří milují a budou milovati Pána Boha", a po jednotlivých napomenutích panům i služebníkům, bohatým a chudým, mistrům a žákům, ukončil prosbou: "*Prosím, abyste se milovali, dobrých násilím tlačiti nedali a pravdy každému přáli*"¹⁰ a odeslal svůj dopis do vlasti "po dobrém Němci", setva tušil, že jeho slova jsou proroctvím, které se — po revolučních výstřelcích husitských válek — bude naplňovat po celá dvě staletí, nevyjímaje ani pohostinné přijímání desetitisíců německých uprchlíků pro víru (Valdenských a novokřtěnců).

Mezi 452 pečeti pánů a rytířů, přivěšených k protestnímu listu proti upálení Husova, 2. září 1415, 131 patřilo šlechtě z Moravy. ¹¹ Na protestním sjezdu se přítomní páni a ze-

mani zavázali "hájití svobodu kázání Slova Božího na svých statcích, poslouchati papeže a biskupy potud, pokud se shodují s Písmem".¹² Od smrti posledního (samostatného) markraběte Jošta roku 1411 byla Morava těsněji připoutána k Čechám. Moravské poměry se však i potom utvářely leckdy jinak než v Čechách a během 15. a 16. století se příkop mezi českou a moravskou stavovskou politikou spíše rozšiřoval a prohluboval, jak se ukázalo zejména v kritických okamžicích r. 1547, 1608 a posléze 1618. Kdežto v Čechách se k husitství přidala většina českého obyvatelstva, na Moravě byl jeho vítězný postup dočasně zaražen už v r. 1416 smrtí zemského hejtmana Lacka z Kravař, přítele Husova. Když pak v říjnu 1421 Zikmund spolu s Albrechtem Rakouským vojensky pokořili většinu husitských pánů, zavázali se moravští stavové přísahou na sněmě v Brně, 17. listopadu téhož roku, že se odříkají Čtyř pražských artikulů (přijatých před tím na sněmu v Brně 11. června), že slibují poslušnost papeži a církvi a že nebudou trpět kacířů na svých statecích.¹³ — Zikmund odevzdal Albrechtovi Moravu v dědičné držení už r. 1423, kdežto na český trůn musel sám čekat až do roku 1436. Po smrti Zikmundově sdílela Morava společného panovníka s Čechami jen necelé dva roky (1437-1439). Po sepsání *landfridu* na sněmu brněnském, 28. ledna 1440, byl správou země pověřen zemský hejtman, Jan Tovačovský z Cimburka.

Tím byl dán počátek k rostoucí moci a nezávislosti moravských stavů, zvláště panstva, a k mizící autoritě panovníkově. Nezletlost Ladislava Pohrobka, vleklé spory šlechty s Jiřím Poděbradským (1458-1471), podněcované zvenčí papežskou politikou a vojsky Matyáše Korvína, odtržení Moravy od Čech v letech 1477—1490 a posléze zbužnění panské moci za slabých Jagelovců — co jiného bylo lze očekávat než panskou *oligarchii*, připravenou více než osmdesátiletým vývojem na rozhodný boj o svá práva proti každému, kdo by se pokusil je okrajovat, jako Ferdinand Habsburský po roce 1526!¹⁴

* * *

Tento sociálně-politický vývoj v Čechách a na Moravě znamenal do jisté míry zvrát a

popření počátečního husitského programu. — Čtyři pražské články, první to konfese české reformace z r. 1419, požadovaly:

"I. aby Slovo Božie po královsvi Českém svobodně a bez překážky od křesťanských kněží bylo zvěstováno a kázáno, jakož Spasitel náš prikazuje (Matouš 18.19) atd.

II. Aby velebná svátost těla a krve Božie pod oběma způsobama chleba a vína všem věrným křesťanům, jimž hříech smrtedlný nepřekážie, svobodně byla dávana, podle ustavenie a prikázanie Spasitele (Matouš 26,26-28) atd.

III. že mnozí knězie a mnišie světským právem panují nad velikým zbožím tělesným, proti prikázání Kristovu a na prikázazu svému úřadu kněžskému a k veliké škodě k pánom stavu světského; aby takovým kněžím to neřádné panovanie odjato a staveno bylo, a aby podle Čtenie (Písma) nám příkladně živi byli a navedeni byli k stavu Kristovu a apoštolskému (Matouš 10.9) atd.

*IV. aby všichni hříechové smrtedlní a a zvláště zjevní a jiní neřádové, zákonu Božimu odporní, řádem a rozumně od těch, jenž úřad k tomu mají, v k a ž d é m s t a v u byli stavováni a kažení, a zlá a křivá pověst' o tejto zemi vyčistěna byla, a tak aby se obecné dobré dalo království v jazyku Českému (Římanům 1,32) atd."*14.

Provedení tohoto programu znamenalo úplnou sociální a hospodářskou přestavbu středověké společnosti. Prvé než usnesení basilejského sněmu mohlo zabrzdit překotný revoluční vývoj, valná část husitských požadavků už byla uvedena ve skutek (sekularisace církevního majetku, vyloučení stavu duchovního z českého sněmu a j.). Rozchvátané církevní statky však přešly většinou do rukou vysoké šlechty, poddanství bylo utužežno. Demokratické sny husitských sedláků zůstaly sny. V cestách Prozřetelnosti však tento sociální zvrát husitství znamenal vytvoření jediné možné politické základny pro obhájení náboženských svobod proti náporu Habsburků.

(Studie bratra J. K. Zemana výjde na několik pokračování. Uchovejte si proto toto číslo.)

ROZHLEDY

Rut Petříčková:

Dr. Adolf Novotný sedmdesátníkem.

Kdo zná Dr. Adolfa Novotného, těžko si představí, že v červenci t. r. dvorčil 70 let. Dr. Novotný je totiž jeden z těch, o kterých se zdá, že nestárnou. K rodině Novotných mne pojí mnoho a mnoho osobních vzpomínek. Když mi nedávno někdo říkal: "Ve Vás je vidět rodina Nagyu (otec byl zemřelý senior Kamil Nagy) a vliv Novotných", uvědomila jsem si, do jaké míry je to pravda. Vždyť jsem v kruhu rodiny Novotných ztrávila mnoho let svého mládí. Snad mi tento blízký vztah umožní říci několik slov o Dr. Novotném, který se tolik zasloužil o rozvoj naší českobratrské církve evangelické.

Studoval teologii na vídeňské fakultě, později v Halle nad Sálou, kde na něho zvláště působil profesor Heim a potom ve Skotsku na New College v Edinburku. Na pobyt ve Skotsku zvláště vděčně vzpomínal. V Kloboukách u Brna, kde krátce působil, se seznámil s krásnou budoucí chotí Martou, kteráž mu byla vždy v každé práci oporou.

Zájem Dr. Novotného se soustředil hlavně na mládež a děti a přinesl krásné výsledky. Kdo pak nevzpomíná na "Růžový Palouček" a na "Nedělní Besídku", kde tak neobvykle skvělým způsobem vyučoval děti i učitele? — My, kteří jsme prošli Letním Táborem Komenského, budeme po celý život vzpomínat na manžele Novotných, kteří jej vedli. Po letech farářské činnosti v Hradci Králové se Dr. Novotný ujal vedení Krabčického ústavu. Byla jsem tam tehdy chovankou. Jeho způsob vyučování, vedení, chvíle hry ping-pongu — celá rozmanitost jeho působnosti stále znovu ukazovala jeho krásný vztah k lidem. Ať ve hře nebo při studiích — vždy byl přítelem. Svým příkladem nás vedl k síle charakteru. Jeho milé vzezření, jeho smích, jeho povzbuzení, to všechno znamenalo tolik pro mladou — často rozháranou duši. Krabčický ústav v

době vedení Dr. Novotného a paní ředitelky Novotné zkvétal.

Od roku 1939 působil v Praze jako docent praktické theologie. Vydal Karafiátova kázání a připojil k nim rozbor Karafiátového kázanského umění. "Sto let praktické theologie" je dílo podávající přehled vývoje praktické theologie. Novotný ovšem vydal mnoho jiných prací, které svou jasností a srozumitelností nejsou čtena jen theology, ale i širší čtenářskou obcí evangeliků.

Když Dr. Novotný pracoval na svém největším díle — Biblickém Slovníku — byla jsem právě jeho sekretářkou. Pozorovat Dr. Novotného při práci bylo velkým poučením, protože byl nesmírně pořádný a methodický. Účelnost a čistota jeho práce se projevovala i v jeho kázáních. Dodnes se na mnohá pamatují.

Nerozumím theologii a nemohu tedy plně posoudit obohacení, které v tomto oboru přinesl Dr. Novotný. Dovedu však ocenit jeho úžasnou výchovnou činnost. Jako sekretář Svazu Nedělních Škol byl znám v mnoha zemích. Vzpomínám si, že když jsem přijela do Anglie, mnozí návštěvníci koleje, kde jsem studovala, se ptali na Dr. Novotného. I v USA je jeho práce v Nedělních Školách oceňována. Je velkou ztrátou pro naši církev doma, že Dr. Novotný nenavštěvuje Anglii a jiné západní země. Spolupráce se Světovým Svazem Nedělních Škol byla jeho velkým zájmem. Jeho skvělá znalost angličtiny mu umožňovala, aby se uplatnil i v mezinárodní práci na poli náboženské výchovy mládeže.

Není možné ocenit v krátkém článku tak širokou církevní činnost, jakou rozvíjel Dr. Adolf Novotný. Toto je jen pokus vzpomeneut šlechtěného a krásného člověka. Přeji Dr. Novotnému mnoho zdraví a Božího požehnání v kruhu jeho milé rodiny a doufám, že ještě mnozí budou čerpat z jeho moudrosti.

Ruth Petříčková:

Spravedlivý život

Zdá se už těžké vyburcovat svědomí našeho věku. Zprávy o páchaném bezpráví jsou během posledních 20. let tak časté, že mnoho lidí je proti nim obrněno už předem, netýkají-li se ovšem jich bezprostředně. V červ-

nových dnes jsme si připomínali, že před jedenácti léty bylo světové veřejné mínění neobyčejně rozrušeno zprávou o rozsudku trestu smrti nad ženou, jejíž jediným proviněním bylo, že příliš milovala svůj národ. — Tato žena byla matkou patnáctiletého děvčete. Významné osobnosti jako na příklad Eleanor Roosevelt spolu se zástupci mezinárodních organizací podnikli rozhodnou akci na její záchranu, protože ji znali a byli přesvědčeni o jejím charakteru. Žel, všechny kroky zůstaly bez výsledku. Rozsudek nebyl změněn a byl bezodkladně vykonán. Byl to akt záměrné a nízké msty.

Ano, byly to temnoty zla, které přivedly smrt naší národní mučednice, doktorky Milady Horákové, rozené Králové. Není snad ani výjimečné, že život vyplněný spravedlivým údem, jako byl její, byl často ohrožován živly temna. Dr. Milada Horáková proti nim bojovala téměř od počátku, když se odhodlala již jako sociální pracovnice obětovat se pro dobro druhých. Nepřítel bral tehdy na sebe nejrůznější podoby — bídu, neznalost, předsudky a zlou vůli. V boji s nimi však síla Milady Horákové jen rostla, takže když přišla doba národní a státní pohromy, Horáková byla připravena stát na nejvíce ohrožených místech. Vstoupila do politického života. Jiště svědčí o jejím formátě to, že tak učinila ne v pohodlných dobách, ale právě v době zkoušek. V politice viděla Horáková příležitost pro službu, nikdy ne výhody pro sebe. Že to bylo nastoupení trnité cesty, ukázalo se v druhém roce války, kdy byla se svým mužem zatčena Němci a vězněna po dobu téměř pěti let. Svědectví o tomto úseku jejího života se shodují v tom, jak si Horáková zachovala nezlomeného ducha a jak měla na zřeteli nejprve druhé a pak teprve sebe.

Jako zázrakem se vrací po skončení války domů. Bystrým rozbořem situace však poznává, že ohrožení republiky nepominulo, ba naopak, že je převlečeno v jiné a daleko rafinovanější formě a že je stejně smrtelně nebezpečné pro svobodu našeho národa. Vědomí povinnosti služby republice ji znova volá do politické činnosti. Dr. Horáková se stává poslankyní, ale skládá svůj mandát, když v

únoru 1948 zlo prosadilo v Československu svou vůli. Tím je též otevřena cesta k poslednímu aktu v tragedii života Milady Horákové. Pravda, smrti byla blízko již v německém vězení, ale zvláštním řízením osudu bylo určeno, že poslední nepřítel, který ji zasačil smrtící ránu, měl být právě příslušník vlastního národa. Tím její případ nabývá vskutku tragické ironie a je tím otřásající! Celoživotní národní pracovnice má být odsouzena k potupné smrti na popravišti jako velezrádce! To byl ten nejohroženější osten, který jí chtěli komunisté připravit. Dr. Milada Horáková však ve své neohrožené výpovědi před pseudo-tribunálem odhalila masku posledního nepřítele. Její katané se nenadáli triumfu slabé ženy nad jejich hrubou mocí. Zde je závěr výpovědi Milady Horákové, který by měl být připomínán znovu a znovu:

“Podle nového pojetí zákonů jsme velezrádci. A přece víme, cítíme a jsme přesvědčeni, že kdybychom měli znovu příležitost a svobodu konání, nejednali bychom jinak, než jako jsme činili po celý život, sloužíce oněm vznešeným ideálům svobody, demokracie, sociálního pokroku a lidství věrně, být i tato věrnost v novém pojetí byla zločinem velezrády.

Stojíme pevně, neotřesení, v očekávání nejtěžších rozsudků. V naší nejtěžší chvíli je nám posílením vědomí, že ve svém konání jsme nebyli sami, že našim odchodem úsilí nekončí. V pohraničí, ve svobodném světě jsou muži, kteří náš boj dobojují a prokáží, že byl dílem spravedlivým.”

Bylo-li ve spojitosti s životní tragédií dr. Milady Horákové vysloveno slovo osud, věříme, že se nejedná o slepý osud. Studujeme-li podrobněji její životopis, shledáme, že to byl ucelený život, v němž vlastně nebylo náhod. Všechno v něm směřovalo k velikému cíli — její oběti. Nebyla to jen náhoda, která ji vedla k jejímu povolání sociální pracovnice. Drobná práce a každodenní úkoly byly přípravou a prvním stupněm k dalším úkolům. Je nutně připojit, že její zájem a obětování se pro dobro druhých mělo též náboženskou motivaci. Horáková byla hluboce nábožensky založena. Zvláště ve vězeních posilovala svou vírou své spoluvězně. Učila je na příklad modlitbě, která pomohla mnohým

přestát nejtěžší zkoušky utrpení. Rozsah její lásky šel od jednotlivce až k národu a lidství. Když pak náš národ znovu upadl do nastražené vlčí jámy, dr. Milada Horáková považovala za svou povinnost dát vše co bylo v jejích schopnostech pro jeho záchranu. Vpravdě platí o Miladě Horákové biblický verš: “Větší milování nad to žádný nemá, než aby duši svou položil za přátele své” (Jan 15, 13). A Milada Horáková ji položila za nás všechny.

LITERATURA

Dr. Ladislav K. Feierabend: *VE VLÁDĚCH DRUHÉ REPUBLIKY* (Vydal Universum Press Co., New York. Cena: \$2.50).

Podle úvodních slov autora výše jmenovaná kniha vzpomínek byla započata v Československu na podzim roku 1946 a dokončena v roce 1947. — Před útekem z Československa po únoru 1948, autor svěřil rukopis vzpomínek příteli Oklřichu Škvorkovi, který jej pak přivezl, když sám odešel do exilu.

Vzpomínky, i když nepřínášejí mnoho nového materiálu k objasnění historie druhé republiky, jsou zajímavou četbou.

DESÁTÉ VÝROČÍ ZALOŽENÍ ČESKÉHO LITERÁRNÍHO SDRUŽENÍ

“Čas rychle letí a dnes oslavujeme 10. výročí založení našeho Sdružení,” řekl prof. Míček na pravidelné schůzi 16. června 1961 v Austinu, Texas. Uvítal přítomné a poděkoval jim a všem našim spolupracovníkům za ochotnou pomoc. Zvláštní dík vyslovil našemu tisku, jenž umožnil zdar naší práce pro řeč *MATĚRSKOU* a zdůraznil heslo: *Do každé rodiny české noviny*.

Podnět k založení Sdružení daly naše krajaneky, které nás vyzvaly, abychom vydali zábavnou i poučnou učebnici pro mládež, aby se učila českému čtení a vážila si českého původu i českých rodičů. Vydali jsme obrázkovou čítanku *JARO* pro začátečnický za dolar, aby si ji každý mohl koupiti. Zájem o čítanku byl tak veliký, že brzy mohli jsme vydati úplně novou obrázkovou českou čítanku *JARO*, větší, ale za stejnou cenu. Tu dosud máme na skladě a možno ji objednat.

Na vyzvání vydali jsme i čítanku pro po-

kročilé, LÉTO, jež brzy byla vyprodána. Později vydali jsme čítanky PODZIM a ZIMA, obě jsou obrázkové a velmi oblíbené. Seznamují dospělé i mládež s českým písemnictvím i českým uměním, protože mají obrázky předních našich umělců. Jsou dosud na skladě a cena je opět jen jeden dolar, i s poštovním za výtisk.

Přišly žádosti, abychom vydali knihy k 50. výročí smrti slavného spisovatele a myslitele Tolstého roku 1960, kterého poznal prof. Míček. Vydali jsme anglické knížky THE REAL TOLSTOY a letos TOLSTOY, THE ARTIST AND HUMANIST, které se těší veliké oblibě, zvláště mezi mládeží. Jsou krásně vázané a prodávají se po 2 dolarech za výtisk. Obě knihy dostaly se do knihoven předních amerických universit a upozorňují nejen na Tolstého, nýbrž i na T. G. Masaryka a Dr. Dušana Makovického, lékaře Tolstého a věrného přítele jeho až do smrti, jemuž POPRVE dostalo se zasluženého uznání, což potěšilo rodoučerné Slováky, protože Dr. Makovický byl Slovák. Čest jeho památce!

Knihy o Tolstém jsou psány lidovým slohem, nutí k přemýšlení a mají dobrý vliv. — Zajímáte-li se o ně, nebo čítanky JARO, Podzim a Zimu, napište na adresu: Dr. Ed. Míček, University Station, Austin 12, Texas, vložte příslušný obnos a Vaše objednávka bude IPNED vyřízena a Vaše jméno zapsáno do zvláštního památníku. — Srdečný pozdrav čtenářům a redaktorovi, jenž podporuje naše snahy. —E.M.

Z našeho Siena a odjinud

Oficiální vatikánský deník Osservatore Romano, který před nedávnem uveřejnil řadu příznivých článků o ekumenických stycích, otiskl článek podepsaný Signorem Luigi Ciappi, v němž jest vyjádřen zcela odlišný názor o křesťanské jednotě. — Pan Cippiani píše: "Římská církev nepřerušenu jednotou se svojí hlavou, v níž jsou skryty všechny poklady moudrosti a vědomosti (Kol. 2:3), má vše a proto nemůže ničeho obdržeti, čeho by se jí nedostávalo. Uložená v ní Boží pravda a prostředky posvěcující jsou úplné a jedinečné. Jest proto nemožné modlití se a pracovati za jednotu křesťanstva v jiném smyslu,

než aby odpadlí bratři se navrátili k původnímu obecnství víry, do lůna matky-Církve."

Vzpomínka na sestru Věru Růženu Kamyšanskou, rozenou Faixovou.

(15. října 1907—3. března 1959)

Před dvěma lety zemřela v Chicagu v Mercy Hospital krajanka a vlustenka Věra R. Faixová-Kamyšanská, která byla známa mezi ruskou i naší emigrací. Po mnoho let sbírala s obětavostí kulturní materiál, doklady kulturní vyspělosti svého národa, a doufala, že tuto sbírku vzácností jednou bude moci darovat své vlasti, až se vrátí do osvobozeného Československa. Podlehla však zákeřné nemoci, předčasně, ve věku pouze 51 let.

Zesnulá se narodila v Praze na Král. Vinohradech, kde se naučila lásece k vlastní a dějinám českého národa. Svůj původ mohla sledovat od reformace a působení J. A. Komenského po své matce; po otci do časů prvních Hugenetů, z nichž někteří se usadili v Čechách z důvodů náboženského pronásledování. Svoje všestranné vzdělání prohloubila zvláště v oboru literatury, hudby, a výtvarného umění. V tom jí podpořili hlavně Jan Kurafiát, autor "Broučků", příbuzný s matčiny strany a její dědeček, řídící učitel v. v. Jan Stohoda, autor a vydavatel "Besídky Malých", uvedený též v "Albu buditelů českého národa". V roce 1931 provdala se Věra Faixová za pražského lékaře a manželství bylo obdařeno dcerou. Za dob německé okupace byla rodina v cizině. Zesnulá pevně věřila, že český národ bude osvobozen, a snažila se i v cizím prostředí vytvořit to, co musela zanechat v Praze. Stýskalo se jí po veliké šířce kulturních unikátů a proto i zde začala hledat a sbírat literární a kulturní památky, kde mohla. Škoda, že se nemohla dočkat dne, kdy by bylo její úsilí oceněno a odměněno.

Po jejím odchodu bylo o ní napsáno to, co mnozí, kteří ji znali, jistě zakusili a potvrdili: Všichni, kdo měli štěstí přijít do styku s touto českou vlastenkou, byli podmaněni její skromností a vzdělaností; bylo požitkem hovořit s ní o čemkoli, bylo milo ji poslouchat. A proto její odchod je nenahraditelnou ztrátou nejen pro její rodinu a pro ty, kdo ji poznali, ale pro celé naše společenství. Odešla žena ryziho srdce, vlastenka nejcistšího ražení. Čest její památce. —Red.

Dne 1. července 1961, Jednota Československých Protestantů, odbočka Toronto, uspořádala hluboce významnou oslavu ku památce

mučednické smrti Mistra Jana Husa,

Slavnostní bohoslužby byly započaty písní "Stvoř srdce čisté Bože mi", kterou zpívalo celé shromáždění a po modlitbě kuzatele Josefa Nováka, bratr předseda Václav Menšík přivítal všechny přítomné, hlavně pak drahého nám hosta, Dr. Alici G. Masarykovou. Br. Vl. Špringl zazpíval od Ant. Dvořáka "Hospodin jest můj pastýř", načež byla přečtena jednatelekou odbočky 3 poselství, která budou uveřejněna na jiném místě. Bratr Jeřábek, předseda Čs. Národního Sdružení v Torontě promluvil krátce o vzácné spolupráci všech demokratických i náboženských spolků v Torontě. Následovalo čtení Písma Svatého ze žalmu 7., které nám přečetl br. Jaromír Petříček, načež sestra místo-předsedkyně přečetla dva telegramy od paní Olgy Masarykové Revilliodové a uvedla svými slovy hlavního řečníka, českobratrského evangelického faráře Bohuslava šlégra z New Yorku. Hluboce duchovně procítěný proslov bratra šlégra nám poukázal na kříšťulové čistotu pravdu Boží, kterou hlásal Mistr Jan Hus i na to, že to nebyl nešťastný člověk jak si mnozí myslí, kteří neznají život Jana Husa, ale že to byl život z ruky Boží. Nádherný přednes, který uchoopil za srdce, zavazuje nás opět k upřímnému díkům Bohu za to, že dal našemu národu takového pravého následovníka Ježíše Krista.

Písní "Však já půjdu beze strachu", kterou nám zazpívali bratři B. Račinský a Vl. Špringl, modlitbou bratra šlégra a poděkováním všem přítomným za účast, sestrou Ruth Petříčkovou, byla vzpomínková slavnost ukončena.

Za Jednotu Československých Protestantů, odbočka Toronto

E. Kubešová, jednatelka.

Poselství poslaná Jednotě Čs. Protestantů, odbočce Toronto, ku vzpomínkové oslavě na Mistra Jana Husa.

Milí bratři a sestry,

s velkým zájmem sledujeme činnost Vaší odbočky v Torontě a radujeme se z Vašich úspěchů. Jsme vděční Pánu Bohu za jednoho každého z Vás, že se nestydíte za víru svých otců a že i v této nové zemi hrdě se hlásíte k odkazu našich duchovních velikánů. Prosíme Vás, abyste v tomto díle neoblevovali.

Jsme vděční Pánu Bohu, že nám dal tak odvážného muže jako byl Mistr Jan Hus, který byl ochoten položit i svůj život za čistotu evangelia Kristova. Na tom nám musí

záležet i dnes, abychom s pomocí Boží vedli lidi k hlubšímu porozumění Písma svatého a abychom i my v rozhodných chvílích byli ochotni přinášeti i osobní oběti. Věřím, že svým dílem sloužíte Božímu království na zemi.

Prosíme Pána Boha, aby Vám dal dar moudrosti a vytrvalosti ve Vašem věrném díle. Vzpomínáme na Vás na svých modlitbách. Pán Bůh žehnejž Vaši práci.

Milouš Řepka, president.

Vážení přátelé:

Byla jsem vyzvána jednatelekou odbočky, a bych napsala několik slov, které budou na vašem Husově večeru přečteny.

Děkuji Národní Jednotě Československých Protestantů, Torontské skupině, za tuto výzvu a jsem vděčná, že na vašem dopisním papíru je vytištěna Husova výzva k pravdě. Čtu ji a pozoruji důležitý sled slov výzvy. První tři kladou požadavek rozumový: hledej — slyš — uš se pravdě. A pak je výzva: miluj pravdu. Z tohoto vrcholného bodu Hus žádá: pravdu-drž a braň pravdu až do smrti.

Ti kdož stojí na Husově výzvě k pravdě, chápou jeho slova: milujte se — pravdy navzájem si přejte. Jest to výzva k tolerantnosti, ale je pravým opakem indiferentnosti.

Jste šťastni, že v tomto duchu dobře jste vedeni.

V upřímné úctě vám oddaná,

Alice G. Masaryková.

Toto rčení mého otce mi přišlo na mysl: "Ježíš — ne César — je význam dějin." V této úplnosti jeho slova za připomínají Kuzatele, kapitoly 3., 14-15. verš, ukazují, že jediné Kristova cesta je správná v každém věku: v minulosti, v přítomnosti i v budoucnosti. Pojem času mizí v přítomnosti Boží. Tak jak píše Pavel: "nyní jsme synové Boží."

Ve šlépějích Pána našeho šel i Mistr Jan Hus. A tak při vzpomínání na jeho mučednickou smrt — kdy zpíval hymny na hranici v Kostnici s odvahou, která daleko převyšuje veškerou statečnost lidskou, — pamatujme — hluboce vděční na jeho slova, která se nám stala heslem: Pravda vítězí.

Srdečně, sestersky Vás zdraví,

Olga Masaryková Revilliodová.

P. S.: Myslím, že Husova původní modlitba o pravdě končí: braň pravdu až do smrti. Můj otec — v mém dětství — každý večer přišel mi dát dobrou noc a spolu jsme se pomodlili tuto Husovu modlitbičku o pravdě.

DVA TELEGRAMY, DOŠLÉ V DEN
HUSOVY OSLAVY OD PANÍ OLGY
MASARYKOVÉ-REVILLIODOVÉ

1. Myslím na Vás v duchu a v lásce při příležitosti Vaší vzpomínky.
2. Vzkaz všem Vám při příležitosti Vašich bohoslužeb zní takto: Nepřišel jsem zrušit zákon, ale naplnit, řekl Ježíš.

LÍSTKY ZE ZÁPISNIKU —

(pokračování ze str. 121.)

buď soukromým vozem nebo místním autobusem po cestě, která tam vede v mírném oblouku. Kdo chce pěšky, má na vybranou mezi třemi cestami a z nich jenom jedna je trochu upravená. O půdu na vrcholku a na svazích se dělí arabské obyvatelstvo s několika kláštery. Vesnice El Tor tihne k mešitě, sdružené s kaplí Nanebevstoupení. Hoře však nevedou minaret, nýbrž mnohem vznosnější věž u ruského kláštera. O něco níže stojí klášter francouzských karmelitánů a nový kostel přibližně na místě basiliky, kterou tam dal postavit císař Konstantin.

Na svahu k Jeruzalému je několik klášterů, jeden oddělený zdí z kamene od druhého. Hodný kus svahu jest podělen na políčka, obdělávaná arabskými hospodáři. Hora se nejmene Olivetskou nebo Olivovou jen tak náhodou — ty stromy, které tam zastal Martin Kabátník, olivy a cedry, tam opravdu převládají. Výčet páně Harantův je mnohem štedřejší a dnešnímu stavu neodpovídá. Dával jsem dobrý pozor jestli zahlédnu aspoň fík buď na svahu k Jeruzalému nebo cestou z Betanie k Betfage. Není jich však mnoho a jsou spíše v zahradách než na volných prostranstvích. Když jsem tam byl, vyráželo na nich teprve listí, zatím co v teplejších polohách, jako v Samaří nebo při Jordáně, už nasazovaly na plody.

V jedné věci měl svatou pravdu i Martin Kabátník i Křištof Harant. Za časného dopoledne nebo v podvečer bylo na hoře Olivetské plno vůně, z obilí, polního kvítí, ba i z plevele. Nebyl jsem tam jednou, nýbrž třikrát, ačkoli jsem pobyl v Jeruzalémě jenom deset dní. Jednou jsem se svezl autobusem, jinak jsem šel pěšky, abych viděl všecko zblízka a mohl se zastavit, kde se mi zlíbilo.

(Dokončení).

Předplatné a dary na časopis a práci Jednoty
došlé do 27. července, 1961.

Vinc. Dušek, Rowena, Texas	\$ 2.00
Paul Šedivý, Church Road, Va.	5.00
Jos. Nevečeřal, Toronto, Ont., Canada	2.00
Mrs. Andrew Bresko, Disputant, Va.	2.00
Adolph M. Whitney, Chico, Cal.	5.00
George Selong, Uniontown, Pa.	5.00
Ervin Kenmore, Larchmont, N. Y. a pro Chas. Jelínek, Toronto, Ont., Can.	10 00
Anton Filipi, Hopkins, Minn.	2.00
Mrs. F. J. Stuchlík, Georgetown, Texas	2.00
Beno H. Stadler, Dubuque, Iowa	2.00
Jan Řezníček, Sao Paulo, Brazil (600 cruzeiros)	1.80
Jindra Havruševic, Grimsby, Ont., Can.	5.00
Rev. Benjamin Marek, Lime Springs, Ia. posílá následující: Od pí. Karoliny Rydalové k uctění pa- mátkv zesulé pí. Šešulkové	2.00
Předplatné pro Rev. B. Marka, Lime Springs, Ia., a pro F. Karese, Chi- go 23, Illinois	10 00
Emma Kosek, Cedar Rapids, Ia., předp.	8 00
C. Zimmerman, Western Springs, Ill. (\$2 předpl. a \$5 kde je potřeba)	7 00
Emil H. Jeřábek, Silver Lake, Minn., (předplatné)	2.00
Matthew Spinka, Claremont, Cal., na prá- ci P. Pittera a předplatné	10.00
K uctění památkv Jana Matvse z Oma- hv, místo květin: Rev. a Mrs. J. Sírny	10 00
R. Koukol Tavlör	5.00
Anežka Koukolová, Coraopolis, Pa.	10 00
Marta Miklaszewski, Chicago 51, Ill.	10.00
Steve Bezděčný, Sanger, Cal. (před- platná a dar)	7.00
J. V. Rompotl, Cedar Rapids, Iowa	25 00
Jan J. Trávníček, Adelaide St. P. O., Toronto 1, Ont., Canada	10.50
Weslev Christian Sisters (zaslala Mrs. A. Kubala, Taylor, Texas)	5.00
S díky přijala a o další pomoc prosí, Národní Jednota, Mr. John Opie, pokl., 4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Ill.	